Ч. 205 (11.458). Львів, четвер 13. вересня 1928. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LXVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: М. сячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Додержане зобовязання?

Ужгород, 8. вересня 1928.

За два дні, а саме дня 10. вересня н. р. минає девять літ від підписання сен-жерменського договору. Той день є особливо важним, історичним для нашої країни, для цеї найдальше на полудневий захід висуненої частини Землі Української. Бо від того дня Закарпатська Україна стала на основі міжнародного рішення **автономною частиною** чехословацької республики.

Розвал двоєдиної монархії застав Закарпаття в крайно невідрадному положенні. Довговіковий централістично-нівелюючий, денаціоналізуючий мадярський режім важко відбився на виснаженому організмі „пораненого брата". Все, що рідне, питоме, народнє було знищене або затерте. Школа, церква, інтелігенція, культура, навіть побут, навіть назви місцевостей було з корінем зруйноване, затерте, переінначене. Все, що руське, було проскрибоване. Але під тими звалищами і згарищами тліла ще підсвідома іскра національної свідомости, племінної звязи почуття приналежности до великого народу. Як блудний вогник пиряла вона серед мадярської й мадяронської темряви.

І скоро тільки впали кайдани, що сотні літ звязували Закарпаття, негайно проявився нескоординований, хаотичний рух за обєднанням. Найвиразніше проявився цей рух в східній і північно-західній частині, найслабше в полудново-західній. Устами народніх діячів заявилося Закарпаття за обєднанням з Україною, не зважаючи на те, що Мадярщина поспішилася проголосити автономну „Руську Країну". Та Україна на всьому своєму просторі була тоді у важкій боротьбі зі своїми сусідами і не могла подати помічної руки своїм закарпатським братам. Звільна почали проникати на Закарпаття інші впливи, головно чеські. Значна частина тзв. карпаторуської інтелігенції, вихована в умовах мадярського державного життя, прийнята псевдоаристократичним світоглядом, призвичаєна до жолоба, почала все більше реклямувати Чехословаччину. На чехофільські настрої вплинула ще акція американських „карпаторусів" під проводом д-ра Жатковича, увінчана пітсбурським договором. Не без значіння було й те, що тут ішло про приєднання до „братів славян" на автономній основі та що Закарпаття фактично найшлося в руках французького ґенерала Енока.

Всі ці чинники і впливи зложилися на те, що Центральна Руська Народня Рада дня 8. травня 1919 р. проголосила добровільне приєднання Карпатської Руси до чехословацької республики, під умовою найширшої краєвої (територіяльної) автономії. В другій половині травня 1919 ту постанову довела до відома празького уряду 105-членна делегація. Мирова конференція рішила цю справу в корисність приєднання до Чехословаччини в серпні 1919 р. На основі цього рішення був підписаний мировий договір в Сен-Жермені дня 10. вересня 1919 року.

Та ще місяць перед тим (дня 10. серпня 1919) представник антанти, начальник антантських військ ген. Енок звернувся до населення Закарпаття з такою відозвою:

„Громадяни Карпатської Руси! **Чехословацька Республика додержує своїх обіцянок.** Її бажання: дати вам самоуправу, що дасть вам змогу вернути до правильного життя і при тому дозволить вам зберігти свої національні окремішности. Тому д-ра Брейху поставлено на чолі політичного управління Підкарпатської Руси в Ужгороді. Те призначення нехай вам буде запорукою, що в границях Чехословацької Республики, з якою лучать вас звязки славянської крови, ви можете **вільно розвивати вашу самостійність, вашу народність, вашу мову, вашу віру, ваші установи і ваші народні обичаї.** Чехословацька Республика, вірна благородним принціпам, які є й вашими принціпами, подасть вам сердечну руку. Прийміть же з довірям її поклик!"

Зновуж д-р Брейха, обіймаючи керму адміністрації на Закарпатті, дня 20. серпня 1919 р. заявив:

„Чехословацька Республика не думає нарушувати даної карпаторуському народові свободи його національного і культурного розвитку і щасливa подати карпаторуському народові свою братерську помічну руку".

Дня 18. листопада 1919 р. опубліковано **проклямацію,** підписану ґен. Еноком і д-ром Брейхою (в імени міністра внутр. справ), в якій міститься „Ґенеральний Статут для організації й адміністрації Підкарпатської Руси".

Щож постановляє цей статут?

Статут запоручує автономію Підкарпатської Руси з окремим соймом, до якого належить законодавство у всіх справах язикових, шкільних і релігійних, в справах місцевої адміністрації й інших справах, які призначать йому закони республики. Губернатор Закарпаття є відповідальний перед соймом. Всі урядовці країни будуть — по можности — вибрані з краєвих горожан. В празькому парляменті Закарпаття матиме відповідне представництво. Статут означив і територію Підкарп. Руси згідно з постановою територіяльної комісії мирової конференції, приймаючи за границю розмежування між українцями і словаками ріку Уж. Однак з огляду на те, що значна частина української території найшлася в межах Словакії, „чехословацьке правління доручило представникам обох народів, щоби згодилися на евентуальне приєднання території з більшістю руського населення до автономної руської країни".

Статут постановляє, що урядовою мовою та **мовою навчання у всіх школах буде народня,** себ-то українська мова. Дальші постанови статуту торкаються адміністрації, тимчасової Директорії і взаємовідносин між нею й адміністратором. Вибори до сойму мають бути переведені найпізніше в 90 днів після виборів до парляменту. З тим моментом, з хвилею здійснення конституції автономної країни кінчається уряд адміністратора.

Ось головні постанови статуту.

Минуло повних девять літ від хвилі перебрання адміністрації на Закарпатті Чехословаччиною та від хвилі підписання сен-жерменського договору. І зі святочно проголошеного статуту та щедрих обіцянок мало що здійснено. Перші вибори до празького парляменту переведено в квітні 1920 р., а виборів до автономного сойму не переведено й досі, хоч від того часу минуло не 90 днів, а вісім літ. Взагалі про автономію тепер навіть перестали говорити. Навпаки, дня 1. липня 1928 під назвою „реформи адміністрації" введено нову управу на Закарпатті, яка є висловом зростаючої централізації. Краєвим президентом призначено д-ра Розсипаля. Остаточного розмежування між українцями і словаками, згідно з етнографічним принціпом, не переведено й досі. В школах під оглядом мови панує повний хаос, а крім того йде приспішене насаджування чеського шкільництва. До тогож в останніх літах чеська адміністрація веде безпощадну боротьбу з галицькими українцями, що найшлися на Закарпатті і які єдино можуть допомогти країні в культурному поступі. Взагалі чехословацька влада починає в своїй політиці все більше взоруватися на своїх північно- і полудново-східних сусідах.

В девяті роковини сен-жерменського договору вважали ми за відповідне пригадати чехословацькому урядові і чеському народові його святочне слово та перестерігти перед забудькуватістю, бо політика чехів супроти Закарпаття буде в будучині мірилом славянського братерства і взаємин між українцями і чехами.

Народник.

Англійський робітничий зїзд.

Перемога поміркованої більшости.

На днях закінчився в Суонсі конгрес англійських тред-юніонів, на якому приходило до різкої зміни думок між поміркованою, схильною до реформ більшістю і революційно настроєною меншістю. Конгрес після довгих дебат величезною більшістю заявився за тезами поміркованих, відкинувши резолюції лівої, комуністично настроєної частини зїзду.

В чомуж лежить суть боротьби в англійськім робітничім русі?

Суть тієї боротьби лежить в тому самому, що й у інших державах. Це боротьба між меншевиками й большовиками в повному значінні того слова. А в даному випадку боротьба розгоріла з приводу того, що провід (ґенеральна рада) тред-юніонів започаткував переговори з промисловою групою сера Альфреда Монда, тепер льорда Мельчетта, які й довели до позитивного висліду. Це порозуміння між робітниками й капіталістами мусіло бути затверджене конгресом тред-юніонів з одного і повновласними органами промисловців з другого боку. І саме щойно відбутий конгрес прихилився до думки ініціяторів порозуміння, щоби для вирішування всяких спорів між робітниками й капіталістами сотворити **національну промислову раду,** яка має виробити цілу систему мирного полагоджування конфліктів між працею і капіталом.

Проти творення національної промислової ради виступали з усею рішучістю такі провідники лівиці, як відомий Кук, Гаррі Полліт та інші. Всі вони стояли на чисто клясовому становищі, поборюючи всяку думку про порозуміння з капіталістами. Одначе їх арґументи не могли промовити до розуму й почувань більшости. Англійське робітництво надто вироблене політично, щоби іти сліпо за фразерами й демагогами — воно твердо змагає до поправи свого положення і до розвязки різних економічно-соціяльних питань еволюційним шляхом. Це виявив наглядно й конгрес тред-юніонів у Суонсі, що відкинув усі резолюції революційної лівиці. Таким чином в Англії повстає національна промислова рада, що буде лагодити й розвязувати спори між працедавцями й робітниками. Побідив здоровий принціп мирним шляхом полагоджувати всі конфлікти й терти між працею і капіталом — по думці слів провідника поміркованих Томаса, який сказав: „Коли мир і здоровий розум корисні в міжнародній ділянці, то вони ще більше корисні в міжклясових відносинах".

Серед наших інтернаціоналістів.

Захоплення опозиційного „СВІТЛА" правовірними кремлівцями.

З найновішого числа органу „Сель-Робу" (т. зв. правиці) „Наше Слово" з дня 9. вересня довідуємося, що правовірні кремлівці спосеред галицьких інтернаціоналістів хитро і підступно зайняли в посідання орган галицьких т. зв. шумськістів „Світло". Як це сталося? Про те читаємо в „Нашому Слові" дослівно:

„Редакційна колегія часопису „Світло" повідомляє нас, що відповідальна редакторка цього часопису (А. Матулівна), користуючись формальним правом буржуазного закону, передала „Світло" в руки противсвітлівців, які весь час поборюють напрямок „Світла" та захопивши назву часопису, хочуть тим поглибити розбиття і ще більше внести замішання серед робітничо-селянських мас. Свій поступок оправдує „редакторка" особистими і шкурницькими причинами".

„Не важна нам — читаємо далі в „Нашому Слові" — ні особа ні її поступок. Важні нам ці методи розбивачів, які для своєї шкідливої роботи шукають оперта в пресових законах. Не річевою боротьбою по суті, але звичайною крадіжжю голої назви хочуть виказати свою силу. Невиключена, а навіть дуже правдоподібна є та можливість, що ці вальницько-дурдалівсько-максимчаки матерія під охороною пресового закону, підшившись під назву дотеперішнього „Світла" пробувати будуть представляти працюючим факт здобуття у свої руки „Світла" як знак розкладу та банкротства світлівців, чи як вони їх називають „шумськістами", немов би то хтось зі світлівців разом з назвою газети перейшов до них, бо з таких брехливих методів вони давно відомі".

Далі йде заява б. відповідального редактора „Світла" Івана Хаби, що сидить тепер у тюрмі як політичний вязень. В тій заяві осуджує він дуже гостро віхмемі методи боротьби „розбивачів" та взиває всіх передплатників і прихильників колишнього „Світла" рішучо відбити цю деморалізацію та ганебні методи розбивання робітничо-селянських рядів".

Наконець редакція „Нашого Слова" повідомляє від себе, що вона дістала цілу низку заяв від членів редакційної колегії та співробітників „Світла" з протестами проти такої „деморалізації та нищення пролетарської преси", яких у даному випадку допустилися правовірні кремлівці. Між іншими наспіли такі заяви від Підгірського, Лазаровича, Косса, Ст. Рудика, І. Новицького, Чапільського, Левича, Журівської, посла Василишина, І. Калитовського, Петра Стасюка й Орського.

З повищого бачимо, що боротьба між нашими інтернаціоналістами не тільки затягається, але й з дня на день загострюється. Без сумніву, що метода боротьби кремлівців неоперована та нахабна, але не є вони самі такі, що...

би їх не можна було по них сподіватися. Зрештою і теперішні кремлівські „лупилася" і світлівські „єретики", хоч перші ходять московським, а другі рідним українським молоком кормлені, то зпіні не всеж таки одним політичним кормом і досвідом вирощувані, перебули одну й ту саму тактичну школу. Через те й засоби боротьби одних не такі вже чужі другим. Та всеж є між ними тепер одна велика різниця, яка заключається в тому, що кремлівці вспівають „більшими" та „безпосереднішими" і більше „переконуючими" „аргументами" задавати для себе „редакторку" „Світла", чим не в силі тепер, видно, повеличатись давні світлівці. Кремлівці уживають зрештою тих „наглядніших" „аргументів" у кожному конкретному випадку боротьби з світлівцями і наслідком того користуються у своїй „ідейній" праці неабияким „успіхом".

„Рідна Школа" і народня честь.

(З кругів „Рідної Школи".)

II.

За три роки святкуватиме „Рідна Школа" пятьдесятьліття свого існування. Чи наша народня честь може допустити до того, щоби ця, така стара, поважна й конечна у нас культурна установа провалилася? Над цим повинні негайно застановитися зріло й дуже поважно ті, що їх загал уважає своїми моральними провідниками. Головна Управа повинна в короткому часі спросити їх на нараду й заявити просто, що дальшу долю „Рідної Школи" віддає в руки тим сеніорам. Нехай раз рішиться на конвенті самих народніх світочів: бути „Рідній Школі", чи не бути?

А конвент сеніорів міг би при добрій волі ухвалити деякі невідкличні постанови для фінансової санації „Рідної Школи". І так прим. одна авторитетна центральна фінансова установа у Львові обтяжує кожну нашу кооперативу місячним додатком в сумі 2 зол. Це вже далоб „Рідній Школі" близько 5.000 зол. в місяць. Розуміється, що ті гроші мусілаб постійно що-місяця виплачувати сама централя, бо інакше шкода заходу. Аналогічно можуть зробити й інші централі. І наша духовна ерархія повинна також знайти сама спосіб, як запевнити своїм впливом на духовенство постійну місячну суму „Рідній Школі".

Така установа, як „Рідна Школа", мусить мати запевнені місячні постійні доходи від нашої суспільности, а не висіти у воздусі! Того вимагає від нас наша народня честь!

Коли кільканацять літ тому посвячували першу скромну домівку для І. кляси школи ім. Б. Грінченка у Львові, до якої з великим зусиллям вдалося тоді стягнути ледви 40 хлопчиків і дівчат, то тоді незабутньої памяти о. Теод. Лежогубський сказав у своїй красноріччивій одушевленій промові, що нечисленна перша кляса народньої школи на городецькому передмісті у Львові — це те дрібне насіння великого могутнього дерева, яке, впавши випадково у розколину твердої скали і принявшися там, росло поволи, росло і скалу розсадило. І школа ім. Б. Грінченка, що тепер має коло 700 дітей, росте, росте і дійсно розсаджує скалу, а до того не тільки від того часу вона одна росте, але крім неї заложено в самому Львові і його передмістях шість інших народніх шкіл та ок. десять діточих садків і кільканацять народніх шкіл у краю.

Віри в свої сили і широго серця нам треба, треба перевиховання нашої психи, а тоді певно „Рідна Школа" зможе успішно працювати. Добрі проекти й ради є все пожадані, але сьогодня треба людям, занятим в „Рідній Школі", дати за їх працю перш за все тяжко заслужену платню. І з цеї точки треба нам дивитися на ту справу.

Сьогодня ми собі навіть уявити не можемо, яке страшне спустошення для нашої віри й надії потягла б за собою ліквідація виховних і наукових закладів „Рідної Школи"! Це передбачують тільки ці одиниці, що працюють у варстаті цеї нашої многоважної народньої установи.

Моя добра воля, замилування й знанні... обставини складалися на те, що я від 1895 р. брав майже постійно дуже живу участь у працях будьто централі „Рідної Школи", будьто її кружків і шкіл та був наглядним свідком, а часто й ініціятором її розбудови. Навчений довголітнім досвідом, не був я ніколи сторонником надмірного й нагального поширювання її діяльности, особливо там, де не було ніякої надії на успішне ведення якогось закладу. Але наші люди самі перли і пруть товариство закладати тут і там садки і школи, просячи тільки вчительських сил і обіцюючи святочно всі кошти покривати. І іноколи покривають місяць, два, а відтак тягар цілого удержання спадає таки на централю. Та годі, моральна рація є таки по стороні тих, що хотять мати в себе рідну школу. Тому цілий нарід спільними силами повинен їм прийти з негайною матеріяльною підмогою.

Зрештою і з тактичних оглядів не є порадно подертими ліктями світити. З бідним ніхто не числиться. Тож замісць показувати свою біду перед світом, ліпше зробимо, якщо в своїй хаті спокійно та тихо, але успішно біді зарадимо.

Не має також на мою думку цілі виказувати страшенні ріжниці між „Рідною Школою" й аналогічними товариствами інших, щасливіших народів, як німецький „Шульферайн" або польське „Т. Ш. Л.". Що нам з того? Певно, що державні, богатші й культурніші від нас народи непомірно більше від нас можуть зробити в ділянці приватного шкільництва; зрештою там товариство потребує тільки дати ініціятиву до заснування якогось закладу, а відтак уже держава переймає його на свій кошт, а ми мусимо працювати серед цілком інших умовин. Отже менше нарікання і критики, а більше зрозуміння для многоважних цілей товариства внутрі нашої суспільности. Тоді буде менше проектів і рад і менше недовіря до Головної Управи, а більше гроша! А саме в тому річ. Бо як „Рідної Школи" не поставимо на певних матеріяльних основах, то великих слів велика сила їй ні трохи не поможе.

Я дуже довго вагався, чи писати мені, чи не писати. Хто близче знає моє теперішнє особисте відношення до „Рідної Школи", готов подумати собі, що я пишу може і „про домо меа". Ні, особистим матеріяльним інтересом я з „Рідною Школою" не маю конечної потреби бути звязаним, але не можу довше з легким серцем дивитися на ті особи, що в часі сьогорічних вакацій, не діставши платні, голодували у Львові в повнім цього слова значінні. Одна з тих, старша віком, богато заслужена в нашому рідному шкільництві й письменстві громадянка лежить від двох неділь поважно недужа. Витончена амбіція не позволяла їй ходити день в день до касієра „Рідної Школи" питатися, чи не має для неї яких 5 чи 10 золотих на прожиток, тож і не ходила. „Чого піду, коли й так знаю, що в Товаристві гроша нема?" І знеможений організм, підтримуваний довго хіба незвичайною силою волі, не витримав. Лікарі безумовно поручають їхати до купелевої місцевости. Іронія! Учительці „Рідної Школи", що в часі вакацій не мала за що виїхати трамваєм за львівську рогачку подивитись на зелені поля й на лісок! Це не пересада, се гірка правда!

Український народе! Так розкошують ті, що тяжко працюють над твоїми дітьми в „Рідній Школі"! Тому менше дискусій і проектів, а більше зрозуміння для великих завдань „Рідної Школи" і більше жертвенности на її потреби! Ось дороговказ нам усім у сучасну хвилю.

Д-р Остап Макарушка.

Всі українські діти до української школи! — Хто минає рідну школу і посилає дитину до чужої школи, той ворог своєї дитини й української нації!

За океаном.

З Українського Народнього Союзу.

Число членів Українського Народнього Союзу зростає постійно. З кінцем місяця липня ц. р. було в У. Н. С. обезпечених 33.163 членів, у тому числі 20.297 повнолітніх і 12.866 дітей. Майно У. Н. Союзу в дні 1. серпня ц. р. виносило 2,060.583.17 долярів, з того в департаменті повнолітніх 1,923.740.82 дол., а в молодечім департаменті 136.842.35 дол.

З діяльности Обєднання.

В липні ц. р. мало Обєднання 1.108.82 дол. приходу. З тої суми вислано на потреби в старому краю: 1) на інвалідів 450 дол. (350 дол. на Дім Інвалідів, а 100 дол. на допомогу інвалідам), 2) на оборону невинно засуджених 200 дол., 3) на Рідну Школу 150 дол., 4) на ремісничу бурсу у Львові 50 дол., 5) на український шпиталь у Львові 50 дол., 6) на Українську Захоронку у Львові 50 дол., 7) на читальню „Просвіти" в Жуховім 50 дол., 8) на охорону стрілецьких могил 25 дол. На кошти висилки писем видано 10.75 дол., на вдержання канцелярії 25 дол., на кошти дороги 15 дол. Разом в місяці липні видано 1,075.75 дол. Таким чином в касі Обєднання в дні 1. серпня ц. р. було 123.07 дол.

Як працюють українські бизнесмени?

Відома маркова торговельна фірма К. Лисюка в Ню Йорку перемінилася цими днями на компанію. Власник фірми, К. Лисюк, заінкорпорував у стейті Ню Йорку компанію, котра буде зватися. K Lisiuk, hilatelic Co. Заінкорпоровано її на суму 120.000 долярів. З тої суми 52 проценти шерів лишається в руках гр. Лисюка, а решту продано компаніонам. Значить, контроля над корпорацією лишається далі в руках гр. Лисюка. Бизнес цей почав Лисюк, тоді бідний імігрант, у Берліні, на 24. Кляйст Штрасе. З малих початків розвинувся він до того, що тепер має 38 кореспондентів по ріжних краях світа, з чого 18 є українцями по національности. Головним представником фірми на Европу є гр. Е. Вировий, котрий саме є осередком цілої сіти кореспондентів. Звіт фірми, предложений компаніонам, показує, що фірма продала марок у 1924 році на 15.606 долярів; у 1925 р. на 20,134 дол.; у 1926 р. на 33.205 дол., а в 1927 році на 62,946 дол. Рівнорядно зі зростом обороту фірми йшли її жертви на українські народні цілі: в 1924 році дала фірма на народні цілі 132.50 дол., у 1925 році 215.40 дол., у 1926 році 410 дол., а в 1927 році 972 дол.

(„Свобода".)

На господарському фронті.

Праця „Сільського Господаря" в першій половині 1928 р.

(Докінчення.)

7) **Пасічництво.** Уладжено 3 короткі курси у Львові, Володимирі Волинськім і Ковлю. Основано новий пасічницький журнал „Український Пасічник", який виходить як місячник з „Сільським Господарем". Заложено досвідну пасіку на Яліўці коло Львова і робиться заходи над заложенням такоїж пасіки у Карпатах. Приготовлено робітню в послідних місяцях цього року. Розіслано анкету в справах пасічництва, з якої відповіді опрацьовується в пасічницькому відділі. Відбуто ряд організаційних поїздок до пасік у ріжних сторонах краю.

8) **Видавництва.** В р. 1928 видано: 1) „Про помічні погної та як їх уживати" — В. Воробця і Б. Волинця — 30.000 примірників; 2) „Як і коли помагати при породах у коров" — М. Стахурського — 10.000 прим.; 3) „Про плекання та годівлю курей" — В. Воробця — 10.000 примірників; 4) „Про меліорацію і комасацію селянських господарств" — О. Охрима. 5.000 прим.; 5) „Жито" — Гр. Палажинці. 20.000 прим.; 6) „Пшениця" — Гр. Палажинці — 20.000 прим.; разом видано книжками около 170.000 аркушів друку. Крім того видано 4 вайрові реферати, які даром розіслано по всіх кружках і філіях „Сільського Господаря". Видано 150.000 летючок господарського і агітаційного змісту та 5.000 прим. трибарвного афішу на свято „Сільського Господаря". Друкується 1-ий календар „Сільського Господаря", що обіймає 20 аркушів друку великої вісімки в 10.000 прим. З видавних „С. Г." книжок велика часть на вже розійшлася. Переорганізовано і побільшено двотижневик „Сільський Господар", до якого долучується даром місячник „Український Пасічник" та квартальник „Цукровик". Від 1. січня 1928 р. прибуло поверх 500 нових передплатників.

9) **Організація.** З 1. вересня 1928 начислює „С. Г." 67 філій і 409 кружків. У 18-ти повітах працюють агрономи, 5 повітів має вже призначені для них фонди, а тільки через недостачу агрономів не обсадили місць. До правильної праці філій по повітах треба конечно агрономів, тому обсада всіх інших філій повітовими агрономами є спеціяльною журбою товариства. В цілях підготовлення грунту для засновування нових кружків та для підрахунку праці і поширення діяльности тих кружків, які вже досі істнували, зорганізовано в цьому році перший раз свято і тиждень „Сільського Господаря", яке обходило около 600 сіл та поверх 50 повітових міст. На свято заладжено 150.000 летючок, які розкинено між селян, розіслано і відчитано кілька тисяч рефератів та видано окремий трибарвний афіш роботи д-ра Ів. Іванця. Крім того з централі виїзджали організатори для люстрацій кружків у тих повітах, де нема сталих агрономів і обслідувано в цей спосіб около 60 кружків. Для наладнання праці по філіях і для усталення напрямних праці товариства відбуто дня 30. березня 1928 перший зїзд голов філій і агрономів при участи 71 делегатів, в тім 26 агрономів. Зїзд ухвалив ряд резолюцій, стоячи на становищі тісної співпраці з кооперацією. Відбуто два дискусійні вечорі для провідників економічних установ, сенаторів, послів і представників преси, а саме дня 19. березня 1928 над проєктом закону про рільничі палати, а дня 20. квітня 1928, над хліборобством у бюджеті Польщі на рік 1928-29. Відбуто дискусійний вечір у день свята „С. Г." дня 16. травня 1928, з рефератом проф. Ю. Павликовського „Постуляти нашої аграрної програми і ролі „Сільського Господаря" в економічному відродженні нашого села". Президія відбула 4 розмови з міністром земельних реформ і 2 розмови з міністром рільництва та ряд конференцій з президією окружного земельного уряду у Львові — всі в справах звязаних з дальшим ходом праць товариства.

10) **Шовківництво.** В останніх місяцях створено окремий відділ шовківництва, що занявся пропагандою управи морви і плекання шовкопрядки. Заложено досвідну станицю плекання шовкопрядки та на основі анкетного листа усталено околиці, де можна вести годівлю шовкопрядки. Відбуто ряд поїздок у край для оглянення морви і уділення порад.

11) **Риболовство.** Референт почав працю в останньому часі тим, що обслідував декілька ставів та давав поради в справі раціональної рибної господарки.

12) **Сільсько-господарський промисл.** Уладжено спільно з Промисловим Інститутом у Львові білоскірничо-кожухарський курс у Косові від 20. квітня до 21. травня ц. р. у вислідi чого засновано там білоскірничо-кожухарську кооперативу. Другий білоскірничо-кожухарський курс відкривається в половині вересня у Яворові.

Отся неповна виразні праця „Сільського Господаря" не мала прихильних умовин розвитку. Перше, що йшла вона під знаком цілковитої недостачі доходу з зовні, а друге, що вона не була теж радо бачена сусідськими суспільними організаціями. „Сільський Господар", що розпоряджав тільки цими фондами, які вдалося йому роздобути власними заходами зі своїх видавництв та підприємств. Державних субвенцій не одержував з 1928 ніяких. Кооперація в першому півроці 1928 не доставила ніяких важніших фондів до розпорядження, треба було весь великий апарат ставити на основі самостарчальности, а відомо, що кожна культурна праця вимагає великих вкладів і треба великої напруги внутрішньої організації, щоби культурна установа сама себе оплатила. Треба надіятися, що на будуче в тяжкій праці „Сільського Господаря" прийдуть йому фонди від нашої кооперації, яка черпає теж користі з культурної роботи „Сільського Господаря". Тоді можна буде і має бути безумовно більше в цьому ...

дотеперішня праця відродженого „Сільського Господаря" є всеж таки вислідом доцільної і корисної роботи внутрі товариства.

Назовні прийшлось „Сільському Господареві" стрінутися з протегованими „Вайонівками Заводовими Рольнікуф", які мають безумовно на цілі зробити нашу організацію зайвою на селі. На щастя ініціатори цеї нової організації забули, що наше селянство надто здорове в своїй суспільній масі і не піде гуртуватися в чужинця. Цего року наступило получення 2-ох польських рільничих товариств на терені Східної Галичини і це мусіло скріпити їх діяльність на наших землях. Та ця обставина не вплинула майже зовсім на життя українського села, яке досі і так не відчувало існування тих товариств.

Дотеперішня праця „Сільського Господаря", що в дійсности почалась на ширшу скалю щойно кілька місяців тому назад, дала той вислід, що село зрозуміло конечність існування нашої власної хліборобської організації та що воно вдержить її тепер гуртуючись в ній масово. На наших кооперативних й інших господарських організаціях тяжитиме обовязок підтримувати всюди „Сільський Господар" і прийти йому з допомогою хочби тільки на ту культурну працю, яка опісля у формі гроша — скоку верне назад до каси нашої кооперації.

Обнова праці „Сільського Господаря" йде зовсім після наміченого пляну наладнання цілого апарату нашої власної суспільної агрономії. Нема сумніву, що наша осередня хліборобська організація мусить стати нашою найсильнішою господарською установою і мусить охопити всі ділянки господарського життя не тільки з области агротехніки, але також з области заступництва селянських інтересів і предотавництва цих інтересів назовні. Отсі завдання „Сільського Господаря" кажуть йому притягати до співпраці не тільки фахівців по сільському господарстві, але також зробити співпрацьовниками цего діла найширші круги громадянства, які нарівні з самими хліборобами мусять бути заінтересоване в суспільному розвитку і добробуті нашого хліборобського стану.

Інж. Евген Храпливий.

Вічевий рух і посольські звіти.

ГОРОДЕЧЧИНА.

Дня 10. червня ц. р. відбулося в **Ставчанах**, городецького повіту — окружне справоздавче віче, на якому явилося кількасот селян з громад: Ставчани, Оборошин і Бартатів. Віче отворив місцевий парох о. Іван Божейко і покликав до проводу сел. Михайла Дідика і зі Ставчан і Олексу Мерцала з Бартатова. Звіт з діяльности Української Парл. Репрезентації зложив посол д-р Степан Біляк. Після звіту присутні ставили до посла запити, на які посол д-р Біляк дав вичерпуючі відповіди.

В неділю, дня 17. червня ц. р. відбулося справоздавче віче в **Великополи**, одній з найбільших громад Янівщини під проводом місцевого пароха о. Н. Вовковського. Посольський звіт зложив посол д-р Степан Біляк. Віче зробило на присутніх велике враження і під його впливом за кілька днів пізніше при виборах до місцевої громадської ради більшість громадян віддала свої голоси на українську народню листу, яка побідила.

Дня 1. липня ц. р. взяв посол д-ра Біляк з о. сенатором Татомиром участь у вічу в Хирові, про яке вже була окрема згадка.

На св. Івана, дня 7. липня ц. р. відбув посол д-р Ст. Біляк справоздавче посольське віче в Суховолі, городецького повіту. На вічу явилися селяне з сусідних громад, городецького і львівського повіту.

У неділю, дня 15. липня ц. р. відбулося велике окружне віче в **Лісновичах**, городецького повіту. На великій громадській площі побіч місцевої кооперативи, збудували селяни спеціяльну трибуну, з котрої промовив посол д-р Ст. Біляк до численно зібраних селян та селянок. Село Лісновичі лежить на самій границі городецького і яворівського повіту, віддалене кільканадцять кільометрів від повітового центра — тому віче викликало небувале зацікавлення серед селян. По звіті давав посол д-р Біляк відповіди та поради на цілий ряд запитів.

В свято Успення Богородиці, дня 28. серпня ц. р. відбулося з нагоди місцевого празника окружне справоздавче віче в **Каменоброді**, городецького повіту під проводом о. І. Пашкевича, пароха Добростан. До численно зібраних селян з Каменоброду, Цунева і Добростан промовив посол Біляк. З огляду на значне число приявного жіноцтва, — посол Біляк підчеркнув вагу жіночого руху в політичному житті народу.

МОСТИЩИНА.

Дня 9. липня ц. р. відбулося велике повітове справоздавче віче в **Мостисках**. З огляду на торговий день взяли участь у вічу представники майже всіх громад мостиського повіту. Віче отворив повітовий організатор місцевий адвокат д-р Л. Кульчицький. Проводив о. сов. Пшепюрський зі Старяви, секретарював дир. Ст. Байдала. На вічу явилися і зложили звіти посол д-р Ст. Біляк і Гринько Тершаковець. Пос. д-р Ст. Біляк говорив про політичне положення українського народу, діяльність Української Парляментарної Репрезентації та культурно-освітні змагання нашого народу. Про економічне положення українського народу і дотичну діяльність Українського Соймового Клюбу говорив посол. Гр. Тершаковець. Віче мало дуже поважний хід. Коли якийсь сельробівський наганяч хотів плести теревені про здирства наших священиків, присутні селяни не дали йому говорити.

В середу, дня 1. серпня ц. р. відбулося справоздавче віче в **Судовій Вишні**, в салі „Народнього Дому". І тут з нагоди торгового дня явилися численно представники більшости громад судововишенського повіту. Посольський звіт зложив д-р Ст. Біляк, після звіту давав відповіди та поради в ріжних справах.

В неділю, дня 2. вересня ц. р. відбулося окружне справоздавче віче в **Соколі**, мостиського повіту. Віче отворив і ним проводив місцевий парох о. Шехович. Промова посла д-ра Ст. Біляка зробила помітне враження, бо помимо зливного дощу, який почав падати в часі промови посла, ніхто не опустив свого місця, хоча віче відбувалося під голим небом. Цікава річ, що ініціятива сего віча вийшла від місцевого гуртка селян, які в часі виборчої кампанії агітували і голосували на листу ч. 22. Всі вони явилися на вічу і одноголосно голосували за довірям для Української Парл. Репрезентації.

РУДЕЧЧИНА.

Дня 21. липня ц. р. відбув посол Ст. Біляк справоздавче віче в селі **Канафостах**, рудецького пов. По зложенню звіту заінтересувався посол Біляк місцевою болячкою селян — а то парцеляцією і причинився своєю інтервенцією до рушення справи з місця в користь селян.

Про віче посла д-ра Біляка в **Рудках**, яке відбулося дня 15. серпня ц. р. разом з о. сенатором Татомиром і послом Гр. Тершаківцем — була вже окрема часописна згадка.

На всіх тут вичислених вічах в Городеччині, Мостищині і Рудеччині — ухвалено Українській Парл. Репрезентації, а з окрема послові Білякові, як послові 49. округа — повне довіря.

Ріжні вісти.

ЧЕХІЯ ПРОТИ МЕНШОСТЕВОЇ КОМІСІЇ

Чехословацький делегат Осуський, посол ЧСР у Парижі, у промові, виголошеній в Лізі Націй говорив, що справа нац. меншостей не є забезпечена статутом Ліги, але поодинокими трактатами. Зміна постанов у справі меншостей може наступити лише за згодою обох сторін. Рада не є щодо цього компетентна. Далі Осуський виступив проти голяндського внесення у справі створення меншостевої комісії при Лізі Націй.

НАСЛІДНИК НІМ. АМБАСАДОРА В МОСКВІ.

Наслідником померлого нечайно в Берліні гр. Брокдорф-Ранцава нім. амбасадора в Москві, має бути держ. підсекретар Ганієль, прихильник політики померлого амбасадора в Москві. Як другого кандидата називають німецького амбасадора в Туреччині Надольного.

Похорони Брокдорф-Ранцава відбудуться в четвер. На похоронах заповіджено участь комісаря закорд. справ Чічеріна, який з помершим амбасадором жив у приязних взаєминах.

ПРОТИВОЄННІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В ПАРИЖІ.

Дня 10. вересня в Парижі комуністи зібралися задля противоєнних демонстрацій на передмісті Сан Дені. Поліція окружила і арештувала їх. Около 60 чужинців, що не могли виліґітимуватися, замкнено в сл. арешті. Інших випустили на волю.

ДЕМОНСТРАЦІЇ В БІЛГОРОДІ.

Комуністи уладили в Білгороді демонстрації, а поліцію обкидали камінням. Кількох демонстрантів арештовано.

СТРАШНА ЗАЛІЗН. КАТАСТРОФА.

Недалеко чехословацько-австрійської границі сталась 10. вересня страшна залізнича катастрофа. Курєрський поїзд Берлін - Прага - Відень зударився на стації Сайц біля Льоледенбурга з надїзжаючим із противного боку тяґаровим поїздом. Обі льокомотиви і богато вагонів піднялися вгору у великий стіс. Із розторощених вагонів чути було зойки ранених. В перших хвилях нараховали 30 убитих і 30 тяжко ранених. Шкода виносить більше як 50 міл. ч. к.

Годину після катастрофи приїхав ратунковий поїзд із Берна Моравського та амбулянси ратункової стації, які кілька разів їздили сюди й туди, відвозили ранених. Убитих оставили на місці катастрофи 4 уложили їх на соломі в зал. галі. Страшною смертю згинув палач товарового поїзду. Підчас катастрофи кидав він угля до печі, а наслідком сильного зударення вкинуло його формально до печі. Тіло його найшли спалене зовсім на вугіль. Загалом згинуло із залізн. персоналю 8 людей. До год. 7. веч. чути було з одного вагону зойки одного раненого. Його тяжко було відтам видобути. Колиж нарешті вдалося, він уже не жив.

ХОРВАТИ ДОМАГАЮТЬСЯ ОКРЕМОГО СОЙМУ Й АВТОНОМІЇ.

„Н. Фр. Пр." повідомляє з Білгороду, що наслідник Ст. Радіча Мачек у промові, виголошеній у честь застрілених в 1903 р. хорв. патріотів сказав, що при ревізії конституції хорвати зажадають окремішнього хорв. сойму й автономії, що не нарушуватиме суверенности СХС. Колиб годі було дійти до порозуміння з урядом СХС, хорвати мусітимуть домагатися повного відокремлення від СХС.

ФРАНЦІЯ УКРІПЛЮЄ СХ. КОРДОНИ.

Міністр війни Пенлеве приїхав до Мецу (Льотаринґія) та конферував там із визначними офіцерами фр. ген. штабу. Часописи повідомляють, що на конференції обговорювали передовсім справу остаточного укріплення фр. східних кордонів на випадок наступу нім. армії. Ці укріплення мають відповідати вимаганням найновішої воєнної техніки.

НАСЛІДНИК КОМІСАРЯ СТШЕЛЄЦЬКОГО.

До львівського воєвідства прийшов з президії ради міністрів розпорядок, щоби найпізніше до двох тижнів представити внесення в справі обсади становища комісаря для м. Львова на місце уступаючого ком. Стшелецького.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·00—8·87·50, канадійський долар 8·81·00—8·81·50 чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·50 1·25·75, румунська лея 0·05·33 0·05·50, француський франк 0·34·50 0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·71·80 фунт штерлінгів 43·40·00 43·70·00, радянський червінець 25·50—26·20.

Золото: 20 корон 36·40·00—36·70·00, 20 франків 34·40·00—34·70·00, 20 німецьких марок 42·40·00—42·70·00, 10 російських рублів 46·80·00—47·20·00.

Срібло: Австрійська корона 0·70·00—0·71·00, 5 австрійських корон 3·50·00—3·60·00, австрійський фльорен 1·77·00—1·80·00, російський рубель 3·00·00—3·10·00, копійки за рубель 1·50·00—1·55·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 45·50—46·50, пшениця селянська 44·00—45·00, жито галицьке 34·00—34·75, ячмінь галицький броварняний 46·00—37·00, ячмінь на живо 27·25—28·75, ячмінь пастівний 35·50—36·25, овес галицький 29·75—30·50, кукурудза румунська 44·00—44·50, барабоя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 65·50—70·00, фасоля колірова 48·00—50·00, фасоля краса 60·00—65·00, горох пів-Вікторія 57·00—67·00, горох пільний 52·00—57·00, бобик 33·50—35·50, мішанка пастівна в зерні 00·00, вика 32·00—35·00, сіно солодке краєве прасоване 18·00—19·00, солома прасована 5·00—5·25, гречка 38·50—39·00, льон 64·00—65·00, дубінь синій 21·50—22·50, ріпак озимий 73·00—75·00, мука пшенична 40 прц. 83·00—84·00, мука пшенична 50 прц. 74·00—75·00, мука житня 65 прц. 54·50—55·50, грисік кукурудзяний 67·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби житні 24·00—24·50, отруби пшеничні 23·25—23·75, крупи гречані 80·00—82·00 пшоно 80·00—82·00, крупи ячмінні 50·00—52·00, пенцак 48·00—50·00, просо краєве 45·00—47·00, макухи льняні 49·00—50·00, конюшина краєва 220·00—250·00, мак синій 128·00—138·00, мак сивий 100·00—110·00. Мішки готові виробу Страдом Барта 1·68—1·72, мішки ужиті добрі 1·38—1·40.

По широкому світі.

Підчас побуту льорда Кашендена, що заступає Чемберлена в Женеві, обовязки державного секретаря в міністерстві закордонних справ виконуватиме Беркенгед.

Новими членами Ради Ліґи Націй стали Еспанія, Венезуеля і Персія.

У Трієсті припинена урядом єдина словенська газета „Єдиност" за друк протифашистівських статтей.

„Дайче Банк" і кілька інших німецьких банків рішило відчинити свої філії в Парижі.

Із Білгороду повідомляють, що македонський воєвода Хогдев піддався югославянській владі.

У Ґльостер згоріли виборчі архіви англійської ліберальної партії. Пропажа цих документів відібється погано на виборчій кампанії лібералів.

НОВИНКИ

— **Конфіската.** Останнє 204 число „Діла" в побільшеному обємі (шестисторінковому) зайняло львівське Староство Гродське за допис з Бережанщини (Віча пос. Целевича). Другий наклад цього числа не вийде. Тому просимо всіх передплатників його не реклямувати.

— **Від слів до діл.** Останніми часами появилось багато статтей на тему евакуації „Рідної Школи". Богато дискусій, просктів, а ще більше не все влучних дотинків то на адресу „Рідної Школи", то суспільности задля її байдужности. Одначе все це „Рідній Школі" нічого не помагає а її становище через те зовсім не кращає. Крім великої скількости слів треба ще бодай маленьких діл. Маючи це на увазі, заходом Виділу Читальні „Просвіти" в **Олеську** відбувся 26. серпня концерт, з якого частину доходу в сумі 75 зол. призначено на фонд „Рідної Школи". Читальня „Просвіти" в Олеську взиває виділи всіх читалень, аматорські гуртки, та поодиноких осіб, яким добро „Рідної Школи" а тим самим добро цілого народа бодай трохи лежить на серці, щоби негайно занялись уладженням якоїсь вистави чи концерту, з чого дохід пішов би на фонд „Рідної Школи". Менше слів, а більше діл! — **Виділ.**

— **Андрій Мельник на волі.** Вчора вийшов рівно після 4-ох літ і 4-ох місяців із вязниці бувш. полковник Січових Стрільців, інженір Андрій Мельник, засуджений у процесі „Басарабівців".

— **Перед виборами до Каси Хорих.** З огляду на те, що дня 16. ц. м. в год. 8-ій веч. минає речинець реклямацій щодо помміщення на списку до виборів делеґатів Ради Каси Хорих — **взиваємо усіх наших Вп. Членів** — так працедавців, як і працеємців — **негайно провірити, чи є вони на цім списку уміщені.** Працедавці обовязані подбати, щоби всі їх працеємці виповнили цей обовязок. Провірювати, а заразом реклямувати можна кожного дня до 16. вересня ц. р. включно від год. 8 рано до 8 веч. увесь час у льокалі Каси Хорих при вул. Браєрівській ч. 8, І. пов. (фронтовий будинок). Не занедбуймо вельми важної для нас справи! Всякі інформації в справах виборів делеґатів до Ради Каси Хорих дає Український Виборчий Комітет у Львові в льокалі Т-ва „Сила" при вул. Краківській 17, І. пов. щодня від год. 5. пополудня.— За „Міщанське Братство": Заячківський Микола вр., Огродник Микола вр. За Т-во українських ремісників „Зоря": Гевак Степан вр., Хомин Василь вр. За Союз Українських Купців: Григорій Гамуляк вр., Дмитро Ковкт вр.

— **Маґістратський часопис** почне виходити 1-го жовтня і називатиметься „Дневник Управи міста Львова". Львівський Маґістрат видає стільки розпорядків і приказів, що мусить мати аж окрему газету. На щастя, адміністрація цеї газети не потрібує журитися, чи матиме читачів чи ні.

— **Вибори до львівського каґалу** не були такі оживлені, як сподівалися. Голосувало вельми 60 проц. виборців. Жодна листа не дістала певної більшости голосів. Сіоністи здобули 10 мандатів, ортодокси 8, а ортодокси нового 3, жаргоністи блиско 5, з ортодоксів нового 3.

— **Смерть визначного актора.** Помер у Варшаві один із найбільших польських акторів Казимир Камінський у 63 р. життя. Він належав до тих виїмкових мистців.

тів, що підготовляються до поважної ролі довгими студіями, бажаючи вникнути не тільки в психольогію дієвої особи, яку має відтворити, але й в наміри автора. Потім перша історична школа проминула по довгих пересічних театрах у Петербурзі та в Америці. Камінський творив типи, які були немов би доповненням творчої уяви письменників. Скаля його креацій була дуже широка: від вусатих ... шляхтичів до королів, ... і Дон-Жуана. Незабутні його ролі це Тевьє у „Маккабах" і барон у „На дні" Горкого, Габріель Боркман Ібсена, маркіз де Приола Лаведана, „Месія" Еліа і кілька ролі зі старого польського репертуару. Мрією життя Камінського було заграти „Гамлєта", але його рефлексійна вдача стримала його від цього наміру, бо в своїй суворости супроти себе він уважав себе до неї вічно непідготовленим. Характеристичне те, що Камінський залишив свою рідню вповні незабезпечену, так, що вона буде мусіла ждати хіба на державну підмогу.

— **Віза до СРСР** за дозволом радянського консуляту у Варшаві буде відтепер можлива при помочі віз важних за 2 міс. Особи, що хотять їхати до СРСР на довше, мусять мати дозвіл з Москви.

— **Ріжні вістки.** Вбійникові варшавського митрополита Георгія, архимандритові Смарагдові, змешили кару на третину. — Берлінська міська рада призначила 35 міл. марок на будову нових 2500 дешевих помешкань. Цього року побудували в Берліні 21.000 дешевих помешкань. — Польська преса передає вістку, що в литовськім містечку Вількомирі війська організованої пробили жидівський погром. — На другий рік від 18. до 21. травня збереться всеславянський з'їзд співаків у Познані. — Вийшли з друку спомини бувш. провідника англійських лібералів пок. льорда Асквіта. — У нім. міст. Ляндсгут арештували за волоцюгство Людвика Шмідта, що підчас більшовицького режиму в Баварії займав становище голови поліції в Мюнхені. — Найстарший син англ. короля князь Уельський і другий з черги Георг вибралися у 4 міс. подорож в Єгипет і східну та півд. Африку.

— **Сензації.** Франц. міністер освіти, письменник Ерріо, має будім-то женитись з австрійською графинею Ауерсперг. Ерріо має вже з 50 літ. — У Подільську на Рад. Україні начальник міліції Фадів застрілив на засіданні районового комітету комуніст. партії трьох членів комітету і себе.

— **Жертви спорту.** На автових змаганнях в Міляно один їздець наїхав на другого і вилетів зі шляху перегонів на трибуни глядачів, їдучи зі швидкістю 300 км. на годину. Розгін був такий сильний, що авто вбило 22 осіб, а 31 ранило.

— **Безробіття артисток у СРСР.** У московськім „Труді" читаємо: Центральний Комітет робітників мистецтва склав статистику, з якої виходить, що безробіття зросло головно на останні два роки серед жіноцтва і то найбільше між акторками. У цій групі 735 з усієї суми є безробітні, а між ними перше місце займають артистки драматичні, кінові, оперетові, балєтниці та хористки. Причиною сучасний репертуар: у пєсах багато мужеських роль, а мало жіночих.

— **Жахливий памятник.** На площі Гяфукушу-Гонжо в Токіо почали будувати велитанську статую в память страшного землетрусу 1923 р. На статуї буде постать Будди, і вся вона буде вималювана фарбою розмішеною у попелі 20.000 спалених трупів — жертв землетрусу.

— **Утеча д-ра Бугра.** Мало хто пригадує собі нині це прізвище, яке вкривало сторінки европейської преси... минулого року. Дня 29. березня 1927 суд присяжних у Марсейлі засудив місцевого лікаря на довічну каторгу за потайне вбивство свого пацієнта. Д-р Бугра всупереч очевидним даним заперечував свою вину до останньої хвилини. Його адвокат переконаний у його невинности мав надію діждатись відновлення процесу. Цікаве, що д-р Бугра вислухавши свій присуд, крикнув на судовій залі: „Я втечу". Мало хто втікає з каторги з Гвіяни морем. Недавно член славної бандитської ватаги „Червоні шапки" Дідоне був таким щасливцем і діждався амнестії; кілька літ тому втік каторжник Деларт, переодягнувшися за артилериста на воєннім кораблі. Побережа пильнують тепер дуже суворо. А ті, що пробують продертися через багна суходолу, гинуть у тропікальних нетрах. Д-р Бугра втік у ці ліси зі шпиталю Сен-Льоран, маленького містечка з 2000 мешканцями, над берегом ріки також назви в 40 км. від морського берега. Чи хтонебудь почує ще коли небудь про нього втікача, можна сумніватися.

— **Любовна трагедія між американськими українцями.** Дня 14. м. м. розігралась любовна трагедія між українцями в м. Сараквз. (Ню Йорк). Тома Дудинський, літ 36, залицявся до 42-літньої Катерини Мацько, жінки Василя Мацька літ 51. Із цього приводу приходило вже між ними до суперечок, аж дня 14-го прийшло до поважної переналки. У сварні Дудинський проколов Мацька в живіт великими ножицями, до обрізування галяк. Цей удар був смертельний, бо Мацько на другий день помер у шпиталі. Дудинського арештували. Він стане перед судом 12-го вересня за душогубство. Катерину Мацько судля теж переслухав і відтак випустив її на волю. Покійний Дудинський осиротив три доньки і двох синів.

— **Світове кіно.** У Ріо де Джанейро зорганізували конкурс: хто найбільше популярний з кінових режісерів? Перше місце дістав Сесіль де Міль 127.388 голосами, друге Ерик фон Строгейм. Чи ви чули про такого? — Московське кінове виробництво подбало за власного Пата та Патахона. Називаються вони Ахов і Махов. Їхня перша сатирична фільма „Два друга, модель і подруга", вислана за кордон. — У деяких південних стейтах Америки заборонена виставка фільми на підставі славної повісти „Хатина дядька Томи" Бічер Стов. У Тексасі сильно її „порізали". — Новий здобуток екрану це природні знимки морського дна. Америк. інжинір Уіліямсон збудував рухомий сталевий апарат 15 м. довжини, в якому може сидіти кінооператор. Тому, що під водою глибше віж на 15 м. повна темрява, апарат має електричні рефлектори, які беруть свою енергію з корабля на поверхні моря. При таких знимках пристосовили в останній час водолазну техніку з тим уліпшенням, що кіноапарат ізольований від води. Перед нами можливість познайомитись точно з невиданими досі звірятами та скарбами на дні моря.

— **Нічні університети.** У Ню Йорку є велике число високих шкіл, де відбуваються виклади не в день, а в ночі. Число слухачів тих т. зв. нічних університетів росте з року на рік, сягаючи вже десяти тисяч. На авдиторію таких університетів складаються люди найріжнородніших професій. Можна там зустрінути інжинірів поруч шевців, правників поруч торговців, друкарських складачів поруч вуличних малярів. Усіх тих людей привела тут жадоба знання, яка рідко коли обмежується в Злучених Державах одним дипльомом. Замітним є, що майже 50 відсотків усіх студіюючих на нічних університетах, це люди з академічною освітою. Про популярність таких університетів може свідчити факт, що на одному лише виділі психоаналізи студіює тисячі слухачів, між якими є один 84-літній старець. Все-ж таки статистика начислює ще 250.000 неграмотних. Характеристичне американське явище.

— **Хто дбає за власну рідню** і власну старість, той розуміє велику вагу обезпечень на життя. Вслкі інформації дає тов. обезпечень „Карпатія", Львів, вул. Руська 18, I. пов.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Хто не вписав ще своєї дитини до приватної школи „Рідної Школи" — нехай зробить це негайно. — Ніодна українська дитина не сміє пропадати в чужій школі!

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Дописи.

ТРУСКАВЕЦЬ (Дещо про Трускавець і джерела. — Українські установи. Хор і його виступи. — Добробут українського населення і ознаки українства назовні).

Трускавець — здавалося би якесь, далеко від центра положене, запале село, з якого дописи про побут і український національний рух у наших часописах зовсім не появляються. А в дійсности це місцевість, що лежить на карпатському підгірю, звиж 400 метрів понад позем моря, в осередку сторони найбогатшої в земельні скарби, побіч салін Стебника і Дрогобича, величезних просторів нафтових Борислава і Тустанович, копалень земельного воску, гальяну і цинку, — місцевість віддалена від Львова три години їзди поспішним поїздом і незвичайно оживлена в часі лічничого сезону, на який з'їжджається туди богато людей, як на прим. цього року понад десять тисяч. Автохтонна людність Трускавця — не українці більш 1.700 душ. Замешкують село, в якім недуже гарна климатична станія, знана урядово: „Трускавець здруй", дійсно тисячно, кипоходом кажучи, ведене зразково. Воно має 5 джерел мінеральних вод на ріжні недуги.

Крім церкви, з наших установ є в Трускавці Читальня „Просвіти", Кружок тов. „Сільський Господар", поміщений у власній гарній поверховій віллі, яка має салю зі сценою і галерією, — кооперативна торговля „Згорода", Кружок „Рідної Школи" і дім СС. Служебниць, котрі мають власний партеровий дім з городом.

В церкві в неділі і свята співає мішаний хор добре, хоч трохи за крикливо. Цей хор урядив в першій половині серпня ц. р. „Вечір пісні", складений з творів наших композиторів а також колядок, щедрівок і кантів. На жаль не відспівав ані одної стрілецької пісні.

Крім цього приїхав також на вечір у серпні „Вертеп наших днів". Взагалі наших гостей було в Трускавці в часі сезону небогато.

Наше тутешнє населення стоїть матеріяльно досить добре: газди мають тут легкий збут своїх продуктів. Їх доньки услугують в часі сезону по тутешніх лазничках і пансіонах, — а господарі, це в значній частині власники домів, які віднаймають на пансіони. Хоч назви тих віль, хоч вказують на українських їх власників, як напр. „Катруся", „Ольга", „Марися", „Стефанівка" — мають виключно польські надписи!

Те саме торкається українців, власників сезонових тор овель, де з вимкою філії „Маслосоюза", і постійної одної В. Гути, красуються виключно в сусідській мові.

Українське автохтонне населення Трускавця не підпало під вплив польонізації. Не тільки з гостями української народности говорять трускавчани радо по українськи, але й між собою, — не ломлять язика а розмовляють рідною мовою. Українську мову, чисту, непопсовану, чути тут часто.

Старий громадянин.

Театри.

Великий Міський Театр:

12-го г. 7·30 веч. „Лекше перейти верблюдові", комедія.

13-го г. 7·30 веч. „Лякме", опера, виступ А. Сарі.

Кіна.

„Аполльо": „Легка добича".

„Лев": „Чернець на роздорожі" і „Пан шукає жінки".

„Оаза": „Зпоза куліс російського варієте".

„Палас": „Шпигуни" Фріца Лянга.

„Фатаморгана": „Коли мущина мусить мовчати".

ОПОВІСТКИ.

Новий Український Театр під дир. Панаса Карабіневича.

Глиняни:

13.IX. Вихрест.

14.IX. Війт. 2—2

Львівський Просвітянський Театр.

Збараж:

13.IX. Мотке-Ґанеф.

14.IX. Катерина.

Нове Село:

15.IX. Осінні маневри.

16.IX. Графиня Маріца.

17.IX. Ґейша.

Підволочиська:

18.IX. Осінні маневри.

19.IX. Ґейша. 2—?

Засідання Історично-фільософічної Секції Наукового Тов. ім. Шевченка для вибору нових дійсних членів відбудеться в понеділок дня 24. вересня, о год. 7. вечером, в канцелярії Товариства. — **М. Кордуба**, голова. **I. Крипякевич**, секретар. 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.